

Pastaruosius metus ženkliai augęs pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus skaičius pernai stabilizavosi – vaiko teisių gynėjai sulaukė 55 tūkst. pranešimų. Per metus vaiko teisių gynėjams teko nuvažiuoti daugiau nei 2 mln. kilometrų, vaikams pagalbos prireikė kas 9,5 minučių, o vidutiniškai 8 vaikai kasdien patyrė smurtą.

Pasak Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės, nors praėjusieji metai pasižymėjo stabilumu, o gausus gautų pranešimų skaičius ir intensyvus vaiko teisių pagalbos poreikis liudija, jog visuomenė išlieka empatiška ir aktyvi bei vis geriau atpažįsta galimus vaiko teisių pažeidimus.

„Net 70 proc. gautų pranešimų pasitvirtino kaip galimi vaiko teisių pažeidimai. Žmonių pastabumas galimiems vaiko teisių pažeidimams ir patikimos informacijos perdavimas leidžia mums sureaguoti operatyviai ir tikslingai bei laiku pasirūpinti, jeigu reikia, vaikų saugumu“, – sako I. Skuodienė.

Praėjusiais metais Lietuvoje nuo smurto galimai nukentėjo virš 3 tūkst. vaikų – t. y. vienas iš 155. Fizinį smurtą patyrė 2626 vaikai, seksualinį smurtą – 375, psichologinį smurtą – 402, o nepriežiūrą – 249 vaikai. Fizinį smurtą galimai dažniau patyrė berniukai, o nuo psichologinio ir seksualinio smurto bei nepriežiūros galimai daugiau nukentėjo mergaičių.

„Deja, bet alkoholio vartojimo tendencijos nesikeičia taip greitai, esame vis dar nesaikingai alkoholi vartojanti tauta. Praėjusiais metais saugią aplinką reagavimų metu teko užtikrinti beveik 6 tūkst. vaikų, dauguma atvejų tėvai buvo apsvaigę nuo alkoholio ar kitų medžiagų ir negalėjo pasirūpinti savo vaiku. Laimė, beveik visais atvejais laikiną saugumą ir priežiūrą vaikams suteikė jų giminaičiai ar kiti artimi žmonės“, – teigia vaiko teisių gynėjų vadovė. 2024 m. daugiausia pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus perdavė policijos pareigūnai – iš jų buvo gauta 65 proc. visų pranešimų. Augo iš vaikų gaunamų pranešimų skaičius.

„Iš vaikų gautų pranešimų daugiau nei 80 proc. pasitvirtino, tad vaikas yra pats patikimiausias pranešėjas. Matome, kad vaikai labai saugo savo šeimos duomenis, tačiau tais atvejais, kai jais pasidalina, aplinkybės tikrai būna skaudžios“, – sako I. Skuodienė.

Norinčiųjų įsivaikinti lūkesčiai dažnai nesutampa su įvaikinimo galimybėmis

Praėjusiais metais nei vienas vaikas nebuvo paliktas gyvybės langelyje.

Praėjusių metų pabaigoje Lietuvoje buvo globojama 5540 vaikų, tačiau sekant statistines tendencijas matyti, jog globojamų vaikų skaičius Lietuvoje nuosekliai mažėja: lyginant su 2023 m., – sumažėjo apie 4 proc., o su 2022 m. – apie 6 proc.

„Globos srityje vyksta reikšmingi pokyčiai – praėjusių metų pabaigoje uždaryti paskutiniai instituciniai vaikų globos namai, nuosekliai auga pasiruošusių vaikų globoti žmonių skaičius, tačiau jis vis dar nėra pakankamas, nes apie 1000 vaikų vis dar auga bendruomeniniuose globos namuose“, – sako I. Skuodienė.

Per praėjusius metus buvo įvaikinti 67 vaikai, iš kurių 9 vaikai buvo įvaikinti vieno iš tėvų sutuoktinio, o 5 vaikai savo šeimas atrado užsienio šalyse.

Šiuo metu galimybės būti įvaikintiems vis dar laukia 328 vaikai, o norinčiųjų įsivaikinti sąraše skaičiuojami 177 žmonės. Svarbu pažymėti, kad net 82 proc. visų laukiančiųjų įsivaikinti žmonių išreiškė norą auginti kuo jaunesnį vaiką, kuris būtų sulaukęs ne daugiau ketverių arba penkerių metų. Taip pat nemaža dalis būsimų tėvių norėtų, jog vaikas būtų tik tam tikros lyties, neturėtų jokių sveikatos sunkumų.

Keičiasi vaiko teisių pažeidimų pobūdis

Vaiko teisių gynėjai pastebi, kad keičiasi pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus pobūdis, daugėja skyriumi gyvenančių tėvų nesutarimų dėl bendravimo su vaiku tvarkos, auga su skaitmenine erdve susijusių vaiko teisių pažeidimų.

„Skyriumi gyvenančių tėvų nesutarimai tampa vis sudėtingesni, pavyzdžiui, turime atvejį, kai dėl vienos šeimos esame gavę 48 pranešimus, dėl kitos per pusantros metų laikotarpį teko reaguoti 32 kartus, o išsiskyrusių porų pranešimų turinys pats įvairiausias – vaikas buvo atvežtas be šaliko, vaikas savaitgalį nevalgė sriubos, vaikas buvo apkirptas ne taip, kaip norėjo kitas iš tėvų ir pan. Į visus šiuos atvejus taip pat turime reaguoti, vykti į šeimą, kalbėtis su vaiku, tėvais ir vertinti vaiko situaciją“, – sako vaiko teisių gynėjas Deivydas Aidukas.

Kita auganti problema – su skaitmenine erdve susiję vaiko teisių pažeidimai. Vaiko teisių gynėjai sulaukia pranešimų apie tai, jog be tėvų sutikimo yra viešinamas vaiko atvaizdas, apie patyčias elektroninėje erdvėje t. y. vaizdo įrašų su patyčių, įvairių formų smurto vaizdais. Pasitaiko atvejų, kai gaunama pranešimų apie socialiniuose tinkluose vykstančių transliacijų metu vaikų išsakomas suicidines mintis, savižalos atvejus. Pasitaiko atvejų, kai tarp vaikų plinta pornografinio turinio vaizdo įrašai, ar platinami įrašai, kuriuose užfiksuoti apsinuoginę vaikai.

„Tad norisi atkreipti visų tėvų dėmesį – mes vis dar per mažai dėmesio skiriame vaikų saugumui internete. Taip, kaip mokome vaiką prieš einant per gatvę pasižiūrėti į abi puses, lygiai taip pat turime juos mokyti saugaus elgesio internete“, – sako D. Aidukas.

Kilus klausimams, kviečiame žmones pasikonsultuoti su vaiko teisių gynėjais skambinant nemokamu tel. 0 800 10 800, taip pat galima rašyti žinutę interneto svetainėje vaikoteises.lrv.lt esančiame pokalbių laukelyje. Pranešti apie vaiko teisių pažeidimą galima artimiausiame vaiko teisių apsaugos skyriuje, užpildant formą Tarnybos interneto svetainėje arba skambinant Skubiosios pagalbos tarnybų ryšio numeriu 112.

